ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱԾԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վերագրեալ տիտղոսով գիրք մը լոյս ընծայած է Ա. Գ. Աբրահամեան, 1978ին, Երեւան, բաղկացած 314 էջերէ։ Երկարատեւ եւ ծանր աշխատանքի արդիւնք այդ երկը շահեկան եւ հետաքրքրական է մէկէ աւելի կողմերով։ Գրքին ընթերցման ժամանակ հանդիպեցանք մի քանի վերծանումներու, որոնց կ'արժէ անդրադառնալ։ Մեր նկատողութիւնները համառօտակի կը ներկայացնենք ստորեւ։

1. — էջ 13

Ծածկագիր — Ռ, Ռ-ի ւ խ
սրբագրուած — Ռ Ս Ի Ի Խ
վերծանուած — Ա մ մ է ն
որ սխալ է եւ ուղղելի
Ծածկագիր — Ռ, Ռ, Ի, Ի, Խ
վերծանում — Ռ [= հազար] ամէն:

2. — էջ 69

Ծածկագիր — ա ա ռ ք ն ժ |· |||:
վերծանում — ա բ ր հ ա մ

Հեղինակը կը գրէ. «Հաւանականութեան կարգով կարելի է ասել, թէ ծածկագրութեան միջին բ *եւ* ճ *տառերը փոխարինագիր* ս *եւ* ցն *են, որոնք* ստ[ացող] *բառի առաջին երկու տառերն են կազմում»։ — Այդ վարկածը ընդունելի չէ։ Միջին երկու տառերը* բ *եւ* ճ *եղբայրագիր են,* ա *եւ* յ, *որով ճիշդ վերծանումը կ'ըլլայ* Աբրայհամ։

3. — էջ 88–89

Հեղինակը կը գրէ. «Ցուցակում՝ ծանօթագրութեան մէջ, սխալմամբ նշւում է, որ ծածկագրութեան մէջ իբրեւ թէ գաղտնագրուած է հետեւեալ նախադասութիւնը. «Եղայ ես յԱնթափայ թվ. ՌՁԱ (= 1632) *ամին, յունիս ամսուն ԺԲ* (= 12), *օրըն ԳՇ* (= *Երեքշաբթի)»։ Իրականում, ինչպէս կտեսնենք, այդ վերծանութիւնը բացարձակապէս ոչ մի կապ չունի ծածկագրութեան հետ եւ մտացածին է»։*

Ղալաթիոյ Ձեռ. Ցուցակին մէջ գրուած է.

«Յիշատակագրութիւն ... *Եղայ ես յԱնթափայ ... օրըն ԳՇ.»։ Այս յիշատակագրութիւնը ստորագրուած է ծածկագրութեամբ (սիւն.* 1184)*։ Ապա երկու սիւնակի վրայ* (1183–4) *տրուած է ծածկագրութիւնը։*

Տուեալ ծածկագրի մասին Հեղինակը կը գրէ. «Ծածկագրութիւնը կարդացւում է. «Ես Ալեքսանոս աբեղայ ծառայ Ա[ստուծո]յ գրեցի ի թվ. ՌՁԱ (1632) *յէին»։ — Մեր վերծանութիւնը տարբեր է վերջին մասին համար. «Ես Ալեքսանոս աբեղայ ծառայ Այ.։ Ալեքսանոս Գրիչ»* (Տես *Սիոն,* 1979, *էջ* 262, *թիւ* 7)։

4. — էջ 97

Ծածկագիր — կ ր ծ ւ բ տ կ է փ խ տ մ բ
վերծանուած — ո ր պ է ս դ ո ւ գ տ ն ի ս

«Չորրունակութեան մէջ կայ եւ սիւնակէտագիր ծածկագիր, որը դժուարացանք վերծանել»։ — Մեր վերծանութեամբ առաջին մասը կու տայ «Դու գթովմա յիշէս». երկրորդ չվերծանուած մասը կ'աւելցնէ, «Ամ յիշէ քեզ» (Տես *Սիոն, էջ* 264, *թիւ* 15)։

5. — էջ 97–98

Ծածկագիր — ե դ տ լ դ լ տ
վերծանուած — գ Գ ր ի գ ո ր

digitised by A.R.A.R.@

«Եզրայրագրի շարունակութեան մէջ կա սինակէտագիր, որը վերծանում է Կարբեցի»

չար. փոխ.	ց ռ ռ ի ս ի ս ւ ն
վերծանուած	Կ ա ր բ ե ց ի ի ն

Մեր վերծանութիւնը տուաւ, «Ներելով Թումային քահանային» (Տես Սիոն, էջ 261–2, թիւ 4)։

6. — էջ 165–166

Ծածկագիր	Ռ Ի Բ՛ Պ Ռ Խ Տ Ե
»	Ա Մ Վ Ս Ր Ի Ս

վերծանուած Ռաբբի Մեսրովպիս։

Մեր վերծանութիւնը եղաւ քիչ մը տարբեր

Ռաբբի Մեսրովպ խիստ։

Ծածկագիր	Թ Է Ա Մ Ո Ս - Ի – Ս Ո Մ Ա Է Թ
վերծանուած	Մ Ա Թ Է Ո Ս Մ Ա Թ Է Ո Ս
Ծածկագիր	Ը Դ Վ Խ Տ Ր — Ի — Ր Տ Վ Խ Դ Ը
»	Է Դ Ս Հ Տ Ի — Ի — Ի Ց Հ Ա Դ Է
»	Ջ Բ Ռ Ի Փ Ռ — Ի — Ռ Փ Ի Ռ Բ Ջ

վերծանուած է. «ՎՆԸ — Վարդապետը — տխրցւ. գրէլմր. գփառ. բառմս» — «Թովմաս վարդապետը տխրեցաւ գրելս գփառ բառս»։

Մեր վերծանումը ստորև.

Ծածկագիր	ը դ վ խ տ ր — ի — ր տ վ խ դ ը
Եղբ.	ե ս ր ց ց ր ս ե
Փոխ.	պ տ ո ո տ պ
Խառն.	պ ե ս տ ր ո ո ր ս տ ե պ
Վերծանթ.	Պ ե տ ր ո ս — ի — Պետրոս
Ծածկագիր	է գ ս լ ց ւ — ի — ւ ց լ ս գ է
Եղբ.	զ ր ռ ի ր ց ց ր ի ռ ր զ
Փոխ.	կ մ ա ս ո ո ս ա մ կ
Խառն.	կ մ ա ս ր ո ո ր ս ա մ կ
Վերծ.	Մարկոս — ի — Մարկոս
Ծածկ.	զ ր ռ ի փ ռ — ի — ռ փ ի ռ ր զ
Փոխ.	ո մ ս ը ը ս մ ո
Եղբ.	ս վ է ս ս է վ ս
Խառն.	ո մ ս վ է ս ս է վ ս մ ո
Վերծ.	Մովսէս — ի — Մովսէս

Հայերէն ձեռագիրներու մէջ գործածուած ծածկագրերու լուծումը ինքնին հետաքրքրական է, և յաճախ ի յայտ կը բերէ գաղտնագրուած անունը գրչին կամ ստացողին, որ այդ միջոցին դիմած է կեղծարարի մը խարդախութեան զոհ չերթալու համար։

Ն. ԱՐՔ. ԾՈՎԱԿԱՆ

digitised by A.R.A.R.@